

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 7.

V Ljubljani, 1. aprila 1887. l.

XXVII. leto.

O računskem pouku.

Računstvo je neprecenljivo važno vsakemu človeku, kajti podloga je vsemu materialnemu tekmovanju današnjega časa. Poleg tega se z računstvom razvijajo in izobražujejo duševne nadarjenosti in sile otrok; ta predmet vzbuja, obrazuje, uri in bistri torej vzmožnost za spoznavanje, mišljenje in govorjenje ter je najboljše polje, kjer se obrazujejo jasno, hitro in bistro pojmujoče glave. V prvi vrsti se naslanja na nazor in na mišljenje, pomaga ločiti abstraktno od konkretnega, stori, da moremo nanašati prvo na zadnje in posreduje tako prehod od subjektivnega na objektivno; ob enem uri gojenca, da si more predstavljati razne pojme, da primerja, sodi in sklepa. — Vender se mi zdi, da se premalo oziramo na duševno, logično pregledovanje, kajti le prečesto vidimo, da se otroci mnogo raje učé na pamet, nego da bi kako tvarino samostojno in logično preišljevali. V tem oziru bi bilo popolnem prav, ko bi se bolj ozirali na nekatere zakone mišljenja, kar se ravno pri računstvu lahko zgodi. Sevéda ne gre, da bi logično mišljenje sistematično učili, a kadar se ponuja kaka prilika, ne bi škodovalo, ko bi uporabljali nekatera v logiki navadna zaznamovanja. S tem bi učinili, da bi se duh intenzivneje oziral sam náse in da bi postal vztrajnejši v pazljivosti na samega sebe. — A užé tako računstvo, kakeršno je, ima to veliko prednost, da gojenca upozarja na vsako nepazljivost in da ga vodi od mnogovrstnosti k notranji jedinstvenosti danih pojmov, kjer postane vsaka napaka v sklepanji takoj očividna in kjer se vsako razmikanje od spojene vrste takoj maščuje. Važen pa je tudi нравstveni moment, kateri izvira iz računstva. Otroci dobivajo veselje do bistrrega opazovanja in s tem ono нравstveno zadovoljitev, katera je podstava človeškemu blagougodju. Bistvo računskega pouka je tako, da budi v otrocih čút za rednost, točnost in resničnost; volja se krepčá, ker se mora uklanjati jasno dokazaním, trdním pravilóm, vztrajností pa je odprto široko polje.

Nad vse važna pa je realna stran računskega pouka, dotikajoča se domačega, državljanskega, obrtnega in trgovinskega življenja. V tem oziru najdemo, da pomaga računstvo vzgojevati spretne, skromne, redne gospodarje in gospodinje. Takemu življenju je treba najprej, da vse reči iz svojega kroga prav in vsestransko umeva in jih v pravo zvezo mej seboj dovaja. Zato pa veljá, da naj se otroci že s početka vadijo številnih razmer na vseh mogočih rečeh, ki se dajo meriti in šteti. Slabo se bode godilo onemu, ki prezira kolikost dohodkov in troškov, ki ne pazi na ceno kupljenih reči, na začetek in konec časa i. t. d.

Zanemarjeno računstvo je zakrivilo užé neštevilno zadreg in mnogo zločinov, ki škodujejo človeški družbi na blagu in srcu. Zaradi tega ni glavna svrha računskega

pouka, da bi se računalo zlasti z neizmernimi števili; tu se je treba ozirati v prvi vrsti na mnogostransko uporabo v navadnem življenji, na naloge iz urejenega gospodarstva in iz delokroga navadnega rokodelca. S takim poukom usposobimo učence, da bodo pozneje redni, eksaktni gospodarji, gospodinje, rokodelci, trgovci i. t. d.; taki ne bodo sestavljali le koncem leta vkupni račun o svojem denarstvenem stanju, temveč bodo napravili že v začetku vsake večje dôle natančni proračun o dohodkih in troških. V višjih razredih se razloži otrokom tudi svrha in notranja uredba javnih denarnih zavodov, da se tako upozoré na slučaje, ko jim bode móci razpolagati z lastnim imetkom; potem bodo vedeli, kako jim je plodonosno naložiti svoj prebitek, ali kje imajo iskati potrebnih vsot, kadar jih bodo potrebovali.

Prvi pogoj rednim in urejenim národnim odnošajem ni množina dela ali visokost in način plačila; tako tudi ne čas, ki je odmerjen delu, niti način dela samega, akoravno ima vse to velik vpliv na stanje delavcev in vsega prebivalstva. Pravi pogoj k národni sreči in k národnemu blagostanju je edino le v tem, da so pojedinci sposobni za pravo gospodarstvo s svojo imovino in da so vsekdar pripravljeni, isto tudi v resnici uvésti. Kar le slučajno podedujemo ali kar si na slepo srečo pridobimo, to nima pravega obstanka, ako ne znamo prav ravnati z imetkom, ki smo si ga na ta način pridobili. Blagostanje pojedincev in národov vspeva le na podlogi modre gospodarsko-finančne politike. S tem si bode pridobil otrok tudi velik moralni dobiček, kajti svoje delovanje bode uravnal po onih pravilih, ki so podloga pravi, nraavstveni dostojnosti človeški. *Fr. Gabršek.*

Zgodovina pedagogije.

(D a l j e.)

Sv. Bazilij je živel v četrtem stoletji in je bil škof v Cezareji. Nekaj časa se je mudil v samoti ter napisal pravila za neko redovniško društvo, kateremu je bil štiri leta predstojnik. V teh pravilih govóri o vzgoji otrok. Redovniki naj se brigajo posebno za sirote, ki se naj zaupajo starejšim in izkušenim možem, da ž njimi potrpežljivo in po očetovsko ravnajo. S pohvalami naj se deca ohrabruje in okrepuje v dobrem, s kaznimi pa naj se privadijo premagovati sama sebe. V svojem govoru „krščanskim mladeničem“ govóri o tem, kako naj se porabijo stari klasiški pisci. Opominja, da naj se mladini slepo ne podajejo, ampak da se iz njih jemlje, kar je v njih dobrega in koristnega.

Sv. Ivan Zlatousti je živel v četrtem stoletji in je bil patrijarh v Carigradu. Svoje misli v vzgoji je razvil v raznih pridigah, radi katerih je bil na dobrem glasu, in v spisu „proti neprijateljem redovništva“. Ostro je obsodil stariše, ki zanemarjajo svoje otroke ali jih popačijo s slabim vzgledom. Polagoma naj se učenec vpeljuje v nauke božje modrosti, ki naj bode vselej glavna naloga vzgoji. Ne vzgojaj sina za govornika, ampak vzrejaj ga v krščanski modrosti. Ne vadi ga samo v jeziku, marveč čisti mu dušo. Poleg domače hiše, kjer naj se največ mati z vzgojo pečá, so potrebna še vzgojališča in samostani, kjer se dečki varujejo pred posvetno pokvarjenostjo in se zgodaj spoznajo s sv. pismom ter vpeljujejo v krščansko življenje.

Sv. Jeronim je živel v četrtem stoletji in v početku petega stoletja. Bil je osobit poznanec jezikov in je na latinski jezik prevel sv. pismo (vulgata). Za zgodovino vzgoje znamenita sta dva njegova lista, v katerih piše o vzgoji. Eden je namenjen odlični Rimljanski Laeti, katera je svojo hčer Pavlo pripravljala za službo Gospodovo, a drugi Pakatuli, hčeri Jeronimovega prijatelja. Sv. Jeronim zahteva, da se deklica vzgojuje v strahu božjem in moralnosti. Njeno srce naj bode čisto; kakor sama ne vé za greh,